

CAPVT NONVM.

Paulus Christianos ab Ierusalem in Damascum persequens, prostratus conuertitur, baptizatur, & Christum super ceteros annuntiat, per murum demissus in sporta Iudæorum euadit infidias, à Barnaba introducit ad Apostolos. Petrus interea Lyddæ Aeneam paralyticum curauit, & Ioppe Tabitham suscitauit.

† Gal. 1. c. Infr. 22. a. Supr. 8. a. **S**† Aulus autem adhuc spirans mimarum & cædis in discipulos Domini, accessit principem sacerdotum, & petijt ab eo epistolas in Damascum ad synagogas, ut si quos inuenisset huius viæ viros ac mulieres, vincetos perduceret in Ierusalem.

Saulus legem ad primè à Gamaliele edoctus, cum Stephanum lapidibus obrui cerneret, lapidantiũ vestes seruabat, vsque ad eò in Christianorum persecutione delectabatur: ex quo cœpit illis esse infestus, vt non modò Ierosolymis præsentis cæde afficiebat, sed & foris minis oppugnabat. Nam Ierosolymis domos irrumpens, viros ac mulieres Christum confitentem vi abducebat, ac carceri mancipabat. Nec his contentus, literas à principe sacerdotum ad Damascenas synagogas impetrauit, vt si quos illic huius viæ ac doctrinæ viros aut mulieres inueniret, cum Damascenorum auxilio ac fauore caperet, ac vinciret, & Ierusalem vincetos adduceret morte plectendos. Iam bona itineris parte confecta, ijs furijs, eoq; malo consilio agitatus, excæcatur, & equo decedit. Vnde sequitur:

Et cum iter faceret, contigit vt appropinquaret Damasco, † 23. q. 4. † & subito circumfulsit eum lux de cælo. Et cadens in terram, audivit vocem dicentem sibi: † Saule, Saule, quid me persequeris? Qui dixit: Quis es Domine? Et ille: Ego sum Iesus, quem tu persequeris. Durum est tibi cõtra stimulum calcitrare. Et tremens ac stupens dixit: Domine, quid me vis facere? Et Dominus ad eum: Surge, & ingredere civitatẽ, & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere.

Equo itaque delapsus, in terra iacens, huiusmodi vo-

cem audiuit: Saule, Saule, quid me persequeris, & adeo ad me oppugnandum afficeris? Si mecum certare tibi liceret, multo sum te fortior, ideo non est tibi calcitrandum. Is multum attonitus rogat: Quis tu Domine? Ego inquit, sum ille Iesus, quem tu tam infesto animo pergis oppugnare. Tu autem proficiscere Damascum, & ibi audies quid sis deinceps facturus. Iam non est tibi certamen cum hominibus. Quærit hic Chrysostomus, quare hoc non ei contigit vel Ierofolymis, vel Damasci, sed in via. Hoc factum est, ne alijs liceret aliter narrare, quod illi contigisset, sed ipse tâquam fide dignus referret, quæ vidisset, & passus fuisset. Hac autem visione excæcatus est, quoniam fortius obiectum sensum debilitat, & gravare solet. Hunc autem solum, non comites excæcavit illa lux, quod nõ æquali animo, obscurataq; in Christû animadversione cæteri afficiebantur. Quo etiã terrore affectus furorem deposuit, & mitior factus, huius seruum dicit, quem Dominum vocat, & tanquam hostem persequebatur.

Viri autem illi qui comitabantur, cum eo stabant stupefacti, audientes quidem vocem, neminem autem videntes.

Non eam quæ desuper lapsa erat vocem audierunt hi qui cum Paulo erant, sed Pauli duntaxat vocem, vt ipse infrâ cap. 22. dicit: Et qui mecum erant, lumen quidem viderunt, vocem autem non audierunt eius qui loquebatur mecum. Vult ergo comites Pauli responsonem quidem eius, qua Christo respondebat audire, Christi autem vocem non audire. Si enim vocem illam, inquit Oecumenius, audissent, nequaquam increduli permanissent. De hoc amplius infrâ cap. 22.

Surrexit autem Saulus de terra, apertisq; oculis nihil videbat. Ad manus autem illum trahentes, introduxerunt Damascum. Et erat ibi tribus diebus non videns, et non manducauit, neque bibit. Erat autem quidam discipulus Damasci, nomine Ananias, et dixit ad illum in visu Dominus: Anania. At ille ait: Ecce, ego sum Domine. Et Dominus ad eum: Surge, et vade in vicum qui vocatur Rectus, et quære in domo Iude Saulum nomine Tarsensem. Ecce enim orat. Et vidit per visum virum Ananiam nomine intro-

euntem

eum, & imponentem sibi manus, ut visum recipiat. Respondit autem Ananias: Domine, audiui à multis de viro hoc, quanta mala fecerit sanctis tuis in Ierusalem, & hic habet potestatem à principibus sacerdotum alligandi omnes qui inuocant nomen tuum.

Cùm mitteretur Ananias à Domino ad Paulum, ipse Paulus per visionem vidit illum venientem, & sibi manus imponentem, ut visum recuperaret, ut cum veniret Ananias, certior fieret Paulus, quia à Christo ad illum mitteretur. Hic autem Ananias Iudæus erat, de tribu Iudæ, vnus ex 70. discipulis, & diaconus, sed imminente persecutione Damascum profugus venit. Est autem Damascus vrbs præter vetustatem Pauli etiam ad vitã conuersi Christianam memoria nobilis, itinere dierum circiter duodecim ab Ierusalem distans, Syrorum fedes regalis. Procul ab vrbe ad primum lapidem locus ostenditur, vbi Paulus consternatus minas spirare desijt, indeq; ad domum Iudæ ductus intra vrbs muros, benedictione Ananiæ ex persecutore Christianæ fidæ egregius propugnator repente factus est. Hic autem Paulus Tarsensis dictus, à Tarso Ciliciæ oppido, in quo natus fuerat, & tandem Ierosolymam ad literas perdiscendas missus.

Tarsus.

Est autem Tarsus metropolis Ciliciæ ciuitas, & quã Romani incolunt etiam Imperio propter dignitatẽ & vetustatem liberam esse voluerunt. Hæc nobis Paulũ Apostolum genuit, virum citra cõtrouersiam sanctissimum, & quem eruditionis excellẽtia cæteris Apostolis preferre nõ dubitauit vir doctissimus Eusebius Cæsariensis, ut mirum non sit in tot locis tanta disciplina, grauitate, cõstantia, haud ita multis retro seculis Christianam fidem per tot celebres Ecclesias Ciliciam coluisse, quæ tam fideliam olim doctore profecerit. Ad Paulum igitur missus Ananias, non alius Apostolus, ne videretur ab eo edoctus, sed sola inspiratione diuina. Obstupefactus Ananias, non audet virum adire, quem fuerat ab Ierosolymis, cùm Christi fideles persequeretur.

†21. di. ca.

Quoduis.

22. di. ca. 2

In princ.

Dixit autem ad eum Dominus: †Vade, quoniam vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram Gentibus & regibus, & filijs Israhel. Ego enim ostendam illi quanta opar-

oporteat eum pro nomine meo pati.

Securum reddit Dominus Ananiam super moderatione Pauli, qui non solum fidelis factus erat, sed doctor conspicuus, qui ad eò magna libertate loquetur, vt & reges, & principes vincat, atq; tanquam verus præceptor & prædicator vniuersi orbis: ad què nomè meū porter, pro cuius prædicatione & fidei defensione multa passurus est, quòd ad id muneris exequendi elegerit eum.

Et abiit Ananias, & introiuit in domum, & imponens ei manus, dixit: Saule frater, Dominus misit me Iesus, qui apparuit tibi in via qua veniebas, vt videas, & implearis spiritu sancto. Et confestim ceciderunt ab oculis eius tanquam squamæ, & visum recepit, & surgens baptizatus est, & cum accepisset cibum, confortatus est.

Ad hanc igitur Domini iussione accedit Ananias ad Paulum, tanquam medicus ad ægrotum, & curat eū exterius & interius, quia manuum impositione ceciderunt squamæ ab oculis, quæ lucis excellentissimæ virtute super oculos eius excreuerant, & baptizatus conualuit ab ægritudine, quam incurrerat ex itinere, ex metu, ex lapsu, ex trillitia ob cæcitatem à Deo sibi repente immisissim, vt maiorem intelligeret Christi virtutem.

Fuit autem cum discipulis qui erant Damasci per dies aliquot. Et continuo ingressus in synagogas, prædicabat Iesum, quoniam hic est filius Dei. Stupebant autem omnes qui eum audiebant, & dicebant: Nonne hic est qui expugnabat in Ierusalem eos qui inuocabant nomen istud, & huc ad hoc venit, vt victos illos duceret ad principes sacerdotum?

Factus itaque Paulus audacior, Synagogas ingressus Christū palàm prædicabat: & quia nouerat legem, & ex locis præcipuis legis Christi vitā, mortē, & resurrectionem nullo discrimine eliciebat, omnium Iudæorum ora obturabat. Cum. n. doctor esset, & legis scripturas adprimè nouisset, non erubescibat ea destruere, in quibus clarescebat. Vnde attonitos oēs reddebat, vt diceret: Nonne ille persequebatur Ierofolymis oēs qui inuocabant nomè istud, & ad hoc missus est, vt qui inuocarēt Damasci nomen istud, perduceret multandos in Ierusalem.

Saulus

Saulus autem multo magis conualeſcebat, & confunde-
bat Iudeos qui habitabant Damasci, affirmans quoniam
hic est Christus.

Iudeos quos prius ex lege ſua confuderat Stephanus
Ierofolymis, multo validius hic Paulus confundit, & ex
ſcripturis confutat, affirmans quoniam hic eſt Chriſtus.
Græcè eſt pro affirmans, *εὐμβιβάζων*. Eſt autem proprie
εὐμβιβάζων non ſimpliciter affirmare, ſed ex collatione
multorum locorum aliquid docere ac probare. Itaque
loci huius ſenſus eſt: *εὐμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστι ὁ χριςτός*:
id eſt, ex collatione ſacrorum vaticiniorum docens ac
probans, quoniam Chriſtus eſt, ille ſcilicet in lege pro-
miſſus Meſſias.

Cum autem impleverentur dies multi, conſilium fecerunt in
unum Iudei, ut eum interficerent. Noctæ autem factæ ſunt
Saulo inſidiæ eorum. Cuſtodiebant autem & portus die ac
noctæ, ut eum interficerent. Accipientes autem eum di-
ſcipuli eius nocte, per murum demiferunt eum, ſubmitten-
tes in ſportâ.

† 2. Cor.

11. g.

27. q. 1. ca.

Aduerſi-

215.

2. cor. 2. d

Iudei Paulum callidum agnoſcentes, non falſos teſtes
inquirunt: ſed per ſeipſos moliantur quod per falſos teſ-
tes exequi ſoliti ſunt, conſilium ineunt, ut per ſe illum
interficiant. Quorum inſidias cognoſcentes diſcipuli,
quos iam nactus fuerat propter eius induſtriâ, per mu-
rum demittunt in ſportâ, & ſic eorum manus euafit. Hæc
fugam narrat ipſe Paulus inter discrimina ſua 2. Corin.
11. Ad Gala. verò cap. 1. dicit ſe primò in Arabiam, an-
tequam veniret Ierofolymam, profectum, & inde in Da-
maſcum rediſſe. Vel ergo ante hæc fugam profectus eſt
in Arabiam, & ex hac fuga Ierofolymam, ut ſequitur.

Cum autem veniſſet in Ieruſalem, tentabat ſe iungere di-
ſcipulis, & omnes timebant eum, non credentes quòd eſſet
diſcipulus. Barnabus autem apprehenſum illum duxit ad
Apoſtolos, & narrauit illis quomodo in uia uidiſſet Domi-
num, & quia locutus eſt ei, & quomodo in Damasco fiducia
liter egerit in nomine Jeſu. Et erat cum illis intrans & exi-
ens in Ieruſalem, fiducia liter agens in nomine Domini.

Quid ergo de hac in Ieruſalem profectioe dicèdum
ſit,

fit, dubitat Chrysoftomus, & post eum multis rationibus Oecumenius. Sed vide Commentarios meos in epistolam ad Galatas, quia non video nunc aliter dicendum. Profectus itaque Ierosolymam, non statim discipulis adherere audebat, metuens ne illum potius insidiatorem, qualem prius cognouerant, quam discipulum crederent. Illis tamē modestē quidem de se sentiēs tandem vt discipulus adiunctus, quamuis præceptor esset, & inde à Barnaba ad Apostolos abductus, illis & quæ in itinere, & quæ Damasci contigerāt, ex ordine narrauit, atq; quomodo Damasci fiducialiter cum Iudæis egerat, vt etiā illi insidiarentur ad mortē. Fiducialiter autē agēs, Græcè est παρ' ἐνείκας ὁμιλεῖς, id est, liberè ac cum fiducia loquens & agens: idem verbum, quo paulo antea vsus est, vertens, fiducialiter egerit quod tamen hic magis quadrat, si ad loquendi prædicandique fiduciam referamus, quam agendi.

Loquebatur quoq; Gentibus, & disputabat cum Græcis. Illi autem querebant occidere eum. Quod cum cognouissent fratres, deduxerunt eum Cæsaream, & dimiserunt Tarsum.

Neque enim illum voluerunt videre Iudæi principes, qui cum Damascum miserant: attamen tutè loquebatur cum Gentibus & Græcis, qui scilicet Græcè loquebantur, quanuis Iudæi essent. Quos ideo vocat ἐκ κωνσταντίας, id est, Iudæos Græcè loquentes, & græcizantes, & fortè in Græcia natos. Qui etiam illi mortem intentabant. Quod metuēs discipuli, ne postea illi idem, quod Stephano, fieret, deducunt illum in Cæsaream Philippi, & inde in Tarsum patriam suam. Tres autem famosæ vrbes fuerunt nomine Cæsareæ: Vna est Palæstinae in litore maris sita, quæ olim πύργος, id est, turris Stratonis vocabatur, quam in honorem Octauiani Augusti præclarior extruxit Herodes maior. Hic habitauit Cornelius, de quo cap. sequenti. Altera est Cæsarea Philippi nomine, quam Philippus Herodis maioris filius in honorem Tyberij Cæsaris instaurauit, & Cæsaream nominauit, quæ & Paneas prius dicebatur, à Dauitis ædificata, quæ antea Laïs dicebatur, vt patet Iudicum 18. ca.

Cæsarea.

de qua nunc ad propositum, vrbs est Phœnicia, ad radices Libani sita, vbi finit fontes Iordanis. Tertia est Cæsarea Cappadocia metropolis, vrbium dignatum memoratu maximè clara. Hæc prius, vt supra cap. 2. Mezaea dicebatur, postea à Claudio Tyberio Imperatore Cæsarea dicta. Iulianus autem, eo quod Christiana esset, vrbis odio, & tali nomine indignæ, vt putabat, Cæsarea vocem obliterare, & reducere veteris vsus contendebat. De Tarso supra eodem cap. diximus, patria quidè Pauli, verùm an illic natus fuerit Paulus, an Gischalis, & inde eo translatus, vt dicere videtur Hiero. ignoratur: quantum nullam Gischalis mentionem Paulus vsquam faciat. Gischalis enim Galilæa oppido relicto Tarsum migrasse Pauli parentes Hieronymus innuit, an verò ante Pauli natiuitatem, vel post, nõ dicit. Paulus enim Act. 22. Ego sum inquit, vir Iudæus, natus Tarso Cilicia, nutritus aut in ista ciuitate, secus pedes Gamalielis eruditus. Vnde cum libera esset Tarsus ciuitas, ac Romano iure gaudens, infra 22. rogante Paulum Tribuno: Dic mihi si tu Romanus es? Respondit: Etiam. Et dicente tribuno: Ego multa summa ciuitatem hanc consecutus sum. Et Paulus ait: Ego autem & natus sum, id est, in libera ciuitate, quæ priuilegijs gaudet Romanis, Romanus natus sum. Vnde vero similis est dicere Gischalis oriundum, Tarsi verò ortum & natum.

Ecclesia quidem per totam Iudæam, & Galilæam, & Samaritaniam habebat pacem, & edificabatur ambulans in timore Domini, & consolatione sancti spiritus replebatur.

Persecutionis quidem tempore, dum bellum vrgebat Ierosolymis, Apostoli versabantur, ibiq; prædicabant, & Ecclesiam illustrabât: reddita verò pace Ecclesiæ in vniuersa Iudæa & Galilæa egrediebantur Apostoli, & alijs prædicabant. Hæc tota sententia apud Græcos pluralis est, quod persecutio post mortem Stephani dispersit Ecclesiam Ierosolymitanâ in varias Ecclesias: quibus cum pax reddita fuit, Petrus vrbem exiens, Ecclesias per vniuersam Iudæam, Galilæam, & Samariam visitabat, & spiritus sancti consolatione multiplicabat.

Factum est autem vt Petrus dum transfret, vniuersos deueniret

ueniret ad sanctos, qui habitabant Lydda. †Inuenit autem †Sup. 3a.
ibi hominem quendam nomine Aeneam, ab annis octo ia-
centem in grabbato, qui erat paralyticus. Et ait illi Petrus :
Aeneas sanet te Dominus Iesus Christus. Surge, & serne
tibi. Et continuo surrexit. Et viderunt eum oēs qui habita-
bant Lydda & Saronæ, qui conuersi sunt ad Dominum.

Petrus Ierosolymis prædicato Euangelio annunciat
eam per ciuitates & castra. Et primò Lyddam aduenit,
vbi Aeneam iam dudum paralyticum sanat, nõ interro-
gatum quid de fide sentiret : inde non tantum illum sa-
nauit, sed & totam ciuitatem Christo acquisiuit. Signa
enim, inquit Oecume. partim fiebant, vt alij ad fidem at-
traherentur : partim verò, vt credentes cõsolarentur. In-
de ad multorum consolationem factum est hoc miracu-
lum. Lydda ciuitas Palæstinæ maritima, vna ex decē to-
parchijs, & ordine tertia, inter Ioppe & Ierusalem, à Cæ-
sarea Palæstinæ circiter mille passus distans, quæ postea
Diospolis, id est, Iouis ciuitas nuncupata est. Præcipuū
inter Iudææ oppida fuit, in qua Petrus hoc miraculum
fecit, cum iam fides etiam extra Ierusalē dilataretur. Sa-
rona autem apud Græcos, qui nunc extant codices, Af-
sirona dicitur : quanquam Hiero. commentarijs in Ab-
diam non Assirona, sed Saronæ legit, quam Campestem
interpretatur, inter Palæstinam Cæsaream, & Ioppe. Cui
magis credendum est, quippe qui locorum ἀπόστασις
fuerit, & spectator assiduus.

In Ioppe autē fuit quædam discipula noīe Tabitha, quæ inter-
pretata dicitur Dorcas. Hæc erat plena operibus bonis, &
elemosynis quas faciebat. Factū est autē in diebus illis, vt in-
firmata moreretur. Quæ cum lauissent, posuerūt eā in cõna-
culo. Cum autē prope esset Lydda ab Ioppe, discipuli audientes
quia Petrus esset in ea, miserūt duos viros ad eū, rogātes. Ne
pigriteris venire ad nos : Exurgēs autē Petrus venit cū illis.

Ioppe, nunc Iapha, vel Iapho, oppidum Palæstinæ, tri-
bus Manasse, toto orbe terrarum antiquissimum, etiam
ante aquarum sub Noë inundatione, sed à filio Iapheth
instauratum, & ab eo nuncupatum. Alij ab Ioppe Aeoli
filia, & Cephæi vxore. Hic locus est, inquit Hierony.
in Ionam cap. i. in quo vsque hodie saxa monstrantur in
lydda.

littore, in quibus Andromeda religata Perfei quondam liberata p̄sidio. Idem testatur Pomponius, Plinius, atq; Tullius, quod pro historia, nō fabula referre existimant, licet poetis veletur figmentis. Huc vocatus Petrus à Lydda Tabitham mortuam suscitauit.

Et cūm venisset, duxerunt illum in cœnaculum, & circumsteierunt eum omnes vidue stentes, & ostendentes ei tunicas & vestes quas faciebat illis Dorcas. Eiecit aut̄ omnibus foras, Petrus ponens genua, orauit, & conuersus ad corpus, dixit: Tabitha, surge. † At illa aperuit oculos, & viso Petro resedit. Dans aut̄ illi manū, erexit eam. Et cūm vocasset sanctos & viduas, assignauit eam viuam. Notum aut̄ factum est per vniuersam Ioppen, & crediderunt multi in Domino. Factum est autem vt dies multos moraretur in Ioppe apud Simonem quendam coriarium.

† 1. q. 1.
Tētamus.

Ne mulierum fletus, & lachrymarum tumultus Petrum in oratione turbaret, omnes foras eiecit, positus in terram genibus, Christum orauit, dataq; Tabithæ dextera, illi vitam donando erexit, & rediuuam cæteris assignauit. Ex quo quidem signo multi infideles crediderunt, alioqui non credituri, iuxta illud Christi dictum, Ioan. 4. Nisi signa & prodigia videritis, non creditis. Fideles verò abq; signis etiam facillimè credunt. Hic Petrus apud coriarium elegit hospitium, non apud in signiorum quempiam, quod adhuc peregrinis ostenditur, ex plurima ruina residuum. Non longe ab hoc portu excelsum saxum monstratur, super quod Petrus lauans retia à Christo in Apostolatam vocatur, Matth. 4.

CAPVT DECIMVM

Cornelius pijs intentus operibus & orationibus, per reuelationem diuinam Petrum vocauit, qui linteam cœlitus demissum cōtemplatus, profectus est ad Cornelium, quem post longum super fide catholica sermonem cum tota familia sua baptizauit, donisq; spiritus sancti insigniuit, ita vt cuncti mirarentur fideles, quod etiam in Gentiles spiritus sancti gratia effunderetur.

Viv